

*Гнасевиц Надія, к. філос. наук,
доцент кафедри філософії та політології, THEU
Ковалець Андрій, студент гр. ІІЗ-11,
Факультету комп'ютерних інформаційних технологій, THEU*

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність теми: У ХХІ столітті інформаційний простір сучасної України зіткнувся з низкою чинників, які негативно впливають на можливості держави ефективно забезпечувати захист її національних інтересів в інформаційній сфері. Серед зовнішніх чинників найбільш небезпечним є процес глобалізації, що супроводжується нав'язуванням країні і народу інших цінностей та підривом їх традиційних цінностей за допомогою нових інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій.

На сучасному етапі знання й інформація стали найважливішими ресурсами влади, які дозволяють досягти бажаних цілей, мінімально витрачаючи ресурси влади, перетворити супротивників на союзників. Крім того, особливо актуалізується проблема інформаційної безпеки, яка посідає одне з ключових місць у системі забезпечення життєво важливих інтересів усіх без винятку країн. Це передусім обумовлено нагальною потребою розвинутого інформаційного середовища суспільства.

Ступінь наукової розробленості проблеми. Питання інформаційної безпеки в тому чи іншому ракурсі розглядаються такими вітчизняними і зарубіжними дослідниками як Г. Атаманов, В. Богущ, В. Лопатін, О. Лодонов, Б. Кормич, О. Литвиненко, Г. Смолян, О. Соснін, О. Юдін, В. Глушков, Е. Єршова, В. Коган, І. Колюшко, А. Колодюк, В. Лекторський, В. Лисицький, Л. Мельник, М. Моїсєєв, Е. Моргунов, Б. Парахонський, Г. Почешпов, В. Пусько, А. Ракітов та ін.

Мета дослідження. Визначити сутність інформаційної безпеки, здійснити соціально-філософський аналіз інформаційної безпеки в сучасному українському суспільстві.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних **дослідницьких завдань:**

здійснити соціально-філософський аналіз феномена інформаційної безпеки у сучасному українському суспільстві; розкрити сутність і зміст інформаційної безпеки у системі зв'язків та відношень у сучасних умовах;

Об'єктом дослідження є сучасний український соціум на етапі становлення інформаційного суспільства.

Предметом дослідження є інформаційна безпека як соціально-філософський феномен.

На сьогоднішній день, поряд з загрозами які були в минулому столітті, постають нові загрози, які є більш реальними і небезпечними, що виходять від інформаційного простору. Очевидним є те, що інформаційний простір керується державою і різними міжнародними структурами, їм вдається централізувати й систематизувати цей контроль, тому що в них є всі необхідні фінансові ресурси і технології для управління інформаційним простором.

Безпека інформаційного простору є дуже важлива у забезпеченні життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави. Отже, нам потрібно захищене і розвинуте інформаційне середовище, яке не буде створювати загрози інтересам особистості, суспільства, а також національній безпеці в різних сферах і на різних рівнях.

На сьогоднішній день, хоч і ми часто вживаємо термін «інформаційне суспільство», вчені і фахівці не можуть сказати, яке єдине розуміння його основного змісту. Одні вважають, що це суспільство, у якому забезпечується «легкий і вільний доступ до інформації з усього світу», інші – що це суспільство, у якому «основними об'єктами й результатами праці більшості є інформація й знання».

Якщо подивитися з соціально-філософської точки зору то, можна погодитися з Г. Смельянова й А. Стрельцова, що якщо мова йде про деяку нову стадію розвитку суспільства, її більш правильно визначати на основі аналізу зміни продуктивних сил і виробничих відносин [1, с. 34]. Виходячи з цього, інформаційне суспільство може бути визначене як суспільство, у якому основним предметом праці більшої частини людей є інформація й знання, а знаряддям праці – інформаційні технології. Тому, суспільні відносини будуть багаті в чому визначатися саме цими обставинами. Відповідно, економіка суспільства буде зосереджена на виробництві, насамперед, продуктів інформаційної й інтелектуальної діяльності, пов'язаних з виготовленням нової інформації й нових знань, перетворенням їх до виду, зручного для використання іншими людьми, і реалізацією цих продуктів [5].

На нашу думку, для того щоб захистити інтереси людини в інформаційному суспільстві потрібно її забезпечити конституційними правами для доступу до відкритої інформації (для використання в не забороненій діяльності), а також у захисті інформації, що забезпечує особисту безпеку, духовний та інтелектуальний розвиток.

Результати досліджень провідних спеціалістів у сфері інформаційної безпеки дають можливість виділити декілька основних джерел загроз безпеці в інформаційному світі, які можуть впливати на інтереси людини, суспільства й держави [6].

Найнебезпечнішим джерелом загроз є можливість маніпулювати свідомістю людини за рахунок формування довкола неї індивідуального «віртуального інформаційного простору», а також можливості використання різних технологій впливу на її психічну діяльність. Важливою особливістю життя людини в інформаційному світі є істотне скорочення «інформаційних» (часових) відстаней (часу доступу до необхідної інформації), що призводить до появи нових можливостей такі як формування особистості, так реалізації її потенціалу. Людство впритул підходить до межі, за якою інформаційна інфраструктура стає, власне кажучи, основним джерелом інформації для людини, безпосередньо впливає на її психічну діяльність, на формування її соціальної поведінки [6].

Забезпечення інформаційної безпеки в умовах інформаційного суспільства – це необхідність, яка стає атрибутом сучасного життя будь-якого соціального суб'єкта, і вимагає невідмінної роботи з інформацією, що включає в себе взаємодію з різними експертними системами, делегалізацію дій, забезпечення свободи та мінімізацію ризиків.

Інформаційна безпека є складним багатоаспектним феноменом, який потребує великої уваги як з боку науковців теоретиків, так і практиків, причому основний акцент слід зробити на питанні захисту найбільш вразливої і малодослідженої ланки в системі інформаційної безпеки – на питанні захисту людської свідомості від деструктивного інформаційного впливу.

Нинішній етап світової історії характеризується переходом людства від індустріальної до інформаційної цивілізації, в основі розвитку якої покладено знання, засновані на інформації. Водночас суспільство, на думку українських дослідників «з великим запізненням починає осмислювати політичні, економічні, соціальні, військові, психологічні та інші наслідки глобальної інформатизації» [4, с. 35].

В ході дослідження ми прийшли до наступних висновків:

1. Забезпечення інформаційної безпеки – необхідна умова формування інформаційного суспільства. З огляду на це здатність держави, суспільства, особистості забезпечити з певною ймовірністю достатні й захищені інформаційні ресурси й

інформаційні системи для підтримки своєї життєдіяльності й довіри до них характеризують їхню готовність до гідного й рівноправного партнерства в умовах нової суспільно-економічної формації – інформаційного суспільства.

2. За певних умов наслідком деструктивного інформаційного впливу може бути масове поширення феномену керованої стереотипами, програмованої людини, деактуалізація особи та деградація суб'єктності як здатності людини до формування власної позиції та творчої самореалізації через недостатній розвиток свідомості та соціальної рефлексії.

3. На сьогоднішній день, інформаційні технології можуть впливати на саму людину, на її цінності, мислення, можливості, спосіб життя. Також інформаційний простір став місцем, де відбуваються різні економічні, соціальні та політичні дії в суспільстві. Крім цього, сама держава зазнала певних трансформацій, і розвиток країни сьогодні багато в чому залежить від розвитку інформаційної сфери.

Список використаних джерел

1. Смельянов Г. В. Стрельцов А. А. Інформаційне суспільство. Видав: Моск. ун-та, 2001. С. 34- 41.
2. Грачев Г. В. Інформаційно-психологічна безпека особистості. Видав: РАГС, 1998.
3. Триняк В. Ю., Наслідки використання інформаційних технологій: соціокультурний вимір. Наукові записки Харківського університету Повітряних Сил. Соціальна філософія, психологія. Харків: ХУПС, 2008. С.183-189.
4. 18. Канигін Ю. М., Кушерець В.І. Біблія та майбутнє науки: орієнтири сучасних знань. Київ: Т-во «Знання України», 2009. 163 с.
5. Триняк В. Ю. Інформаційна безпека як соціокультурний феномен (соціально-філософський аналіз): веб-сайт. URL: <https://lektsii.com/2-80336.html> (дата звернення: 23.03.2019)
6. Дзьобань О. П. Інформаційна безпека в умовах глобалізаційних тенденцій: до проблеми осмислення сутності): веб-сайт. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM_____ =2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/znpqgzdia_2006_24_12.pdf (дата звернення: 23.03.2019)
7. Гнасевич Н. В., Рудакевич О. М. Ідеологічна основа українсько-російських інформаційних воєн : Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: Філософські науки. Розділ IV. Соціальна філософія і філософія історії. №13 -14(362-363). 2017. С. 90 – 105.
8. Гнасевич Н. В., Рудакевич О. Вплив політичної пропаганди в інформаційно-психологічних операціях: принципи, форми та засоби впливу : Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії а міжнародний досвід : [Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції], м. Тернопіль, Тернопільський національний економічний університет, 20-21 квітня 2018 р.]. Тернопіль : Економічна думка, 2018. С.349-352.